

## 1 VODOVJE

### ● POMEN VODOVJA IN IZOBLIKOVANOST REČNEGA OMREŽJA

- Vpliva na poselitv in preživetje
- delte rek in območja okoli rek so zelo poseljene (Ganges, Ind, Bramaputra, Mekong, Huang he, Chang Jang, Evfrat in Tigris)
- prihaja do poplav, ločimo :
  - če so poplave **nadzorovane** so koristne, ker so naravni regulator rek, prinašajo blato in potrebna hranila,
  - če pa so **nenadzorovane** imajo katastrofalne posledice
- **v notranjost celine prihaja do brezotočnih območij; to so območja ki so brez odtoka v morje. Ločimo:**
  - **ENDOREIČNA OBMOČJA** so območja, kjerje količina padavin večja kot je izhlapevanje, reke se iztekanjo v jezera
  - **AREIČNA OBMOČJA** so območja kjer je izhlapevanje večje kot je kot je količina padavin, reke tečejo občasno

### ● VPLIV NA OBLIKOVANOST VODOVJA

#### ● RELIEF> OROGRAFSKE PREGRADE

obsežna in visoka gorovja( Himalaja, Hindukuš) v ospredju celine ovirajo razvoj velikih porečij

gorovja na jugu in vzhodu Azije pa ovirata prodor vlažnih poletnih monsunov v notranjost Azije

#### ● PODNEBJE> MAJHNA KOLIČINA PADAVIN

Zaradi gorskih pregrad in velike oddaljenosti od morja pade v osrednji Aziji malo padavin, zato reke nimajo dovolj vode in ne pritečejo do morja, tu so sušna območja

- njihove struge so polne ob močnih padavinah

### ● REKE V AZIJI UPORABLJAJO ZA:

namakanje

plovbo oziroma za promet

proizvodnjo električne energije

ribolov

verske obrede

pitno in tehnološko vodo

### ● ARASKO JEZERO

- porečje rek Amu Darja in Sir Darja
- leta 1960 je prišlo do ekološke katastrofe, jezero se je skrčilo zaradi namakanja polj, dotok v jezero se je močno zmanjšal
- jezero je zelo zastrupljeno z kemičnimi snovmi, ki s jih uporabljali za namakalne površine, kasneje je veter te kemikalje odnašal proti nasadam bombaža, zaradi tega so začeli propadati nasadi bombaža

## ● **KASPIJSKO JEZERO**

- leži na meji med Azijo in Evropo (Ruskim delom)
- Je največje območje celinskega vodovja na Zemlji, s površino 371.000 km<sup>2</sup>
- Pogosto ga pojmujejo kot največje jezero, kljub temu, da ima slano vodo.
- Kaspijsko jezero obkrožajo Rusija, Azerbajdžan, Iran/Perzija, Turkmenistan, Kazahstan.
- Glavna pritoka jezera sta Volga (približno 80 % pritoka) in reka Ural.

## ● **BAJKALSKO JEZERO**

- po količini sladke vode največje in najgloblje sladkovodno jezero.
- Globina jezera doseže 1.743 m,
- jezero je nastalo ob tektonskem jarku, ob tektonski prelomnici so se deli površja pogreznili, nastalo podolžno kotanjo pa je zalila voda

## ● **POVODJA**

- ločimo 4 povodja :
  - SEVERNEGA LEDENEGA MORJA
  - TIHEGA OCEANA
  - INDIJSKEGA OCEANA
  - SREDOZEMSKEGA MORJA

## ● **KITAJSKE REKE SPADAJO K POVODJU TIHEGA OCEANA**

### ● **HUANG HE ALI RUMENA REKA**

Rumene barve, s sabo primaša puhlico (drobnotznat veterni sediment), ki ga odlaša ko pride v Severnokitajsko nižavje.

Ima izgonsko strugo, reka teče tudi do 20m nad okoljem, morajo graditi obrambne nasipe.

Izvira v Tibetu, ko ga zapusti teče čez obsežne puhlične sedimente.

Na pretok vplivata taljenje snega in poletni monsun, ima dežni rečni režim

Ob poplavah so posledice katastrofalne

### ● **CHANG JANG ALI MODRA REKA**

Najdaljša reka v Aziji, tretja na svetu.

Zelo daleč plovna v notranjost- do 1000 km

izvira v Tibetu, teče po strmih in ozkih soteskah, kasneje priteče do Rdeče kotline in se njeno porečje močno razširi. Nato se reka ponovno prebija skozi gorske pregrade in se umiri v vzhodnem delu Kitajske, izliva se v Šanghaju teče po južni Kitajski

zelo onesnažena zaradi prometa.

Ima več pritokov in padavin, je bolj vodnata in zato bolj poplavlja na visoko vodo vpliva poletni monsun in taljenje snega in ledu

## • **JEZ TREH SOTESK**

Zgradili naj bi ga na Chang Jangu

### → **POZITIVNE LASTNOSTI**

- Pokriva 14% električne energije v HE, s čimer bodo zmanjšali uporabo fosilnih goriv
- Začita prebivalcev pred poplavami
- Oskrba prebivalcev s pitno vodo
  
- Voda za namakanje
- Nastajanje novih industrij
- Plovba velikih ladij v notranjost

### → **NEGATIVNE LASTNOSTI**

- Povečana možnost poplav zaradi nastanka akumulacijskega jezera
- Preselitev velikega števila ljudi
- Sprememba lokalne klime, ekosistema
- Zmanjšanje obdelovalnih površin
- Uničenje dragocenosti
- Onesnaževanje

## • **REKE NA JUGU AZIJE SPADAJO K POVODJU INDIJSKEGA OCEANA**

### • **GANGES**

Sveta reka ali mati Ganga

izvira v Himalaji, ima veliko pritokov,

ima dežno-snežni rečni režim, ob izviru ima ledeniški režim, v sredini snežni, ob izlivu dežni, najvišji višek ima poleti in spomladi;

najbolj onesnažena

uporabljajo jo za namakalne sisteme

spada k povodju Indijskega oceana

### • **BENGAILJA**

Z Gangesom tvori bengalsko nižino

ima dva viška: marca ima zaradi taljenja ledu in snega in pa poleti zaradi poletnega monsuna

zelo poplavlja

spada k povodju Indijskega oceana

### • **IND**

Izvira v Himalaji, teče po puščavah Tar in Sind, dolga 3200 km

ima dovolj visoko vodo, da jo uporabljajo za namakanje

spada k povodju Indijskega oceana

## • **PROBLEMI POPLAV V BANGLADEŠU**

### • **VRSTE POPLAV:**

Ločimo morske in rečne poplave. Rečne poplave povzročita močno deževje in močan veter. Morske poplave pa povzroči visoka plima, ki poplavlja. Morske poplave so še katastrofalnejše kot rečne. Vzroki za nastanek poplav so: poletni monsun, veliko padavin, taljenje ledu v Himalaji, sotočje Gangesa in Bramaputre, v Bangladešu je zelo veliko ravninskega dela

### • **POSLEDICE:**

Negativne : Če pa pade preveč dežja in reke poplavijo cele vasi, mesta, pride do velikega števila smrtnih žrtev, pojavijo se razne epidemije; če reke uničijo obdelovalne površine, pride do uničenja pridelkov, posledično pa tudi do hude lakote,

Pozitivne: ob poplavljanju reke nannesejo sedimente, ki so naravno gnojilo.

- **POMEN:**

V normalnih okoliščinah so poplave nujno potrebne za namakanje kmetijskih pridelkov.

- **EVFRAT IN TIGRIS**

- Izvirata v gorovjih Male Azije, tečeta skozi Mezopotamijo in se izlivata v perzijskem zalivu.
- Največji pretok imata spomladi in pozimi, zaradi taljenja snega (spomladi) in zaradi sredozemskih depresij (pozimi)
- Spadata k povodju Indijskega oceana.
- Zaradi problemov z oskrbo pitne vode prihaja do meddržavnih konfliktov